

БИБЛИОГРАФИЯ

- Български тълковен речник. С., 1973.
- Колесник, В. А. Говорите по-български правилно. Одеса, 1991.
- Лукьянова, Н. А. К вопросу о методике анализа семантических отношений слов в диалектной системе — В: Вопросы языка и литературы, вып. IV, I, М., 1970.
- Мирчев, К. Съпротивата на българския език срещу насилствената турска асимилация — В: Помагало по история на българския книжовен език. С., 1979, с. 257—263.
- Радева, В. За някои различия между книжовната и диалектната лексика — В: Помагало по българска лексикология, С., 1979, с. 280—285.
- Речник на българския език. Т. I-V, С., 1977—1987.
- Речник на редки, стари и диалектни думи в литературата ни от XIX и XX век. С., 1974.
- Русинов, Р. История на новобългарския книжовен език. С., 1984.
- Стойков, С. Българска диалектология. С., 1962.
- Стойков, С. Лексиката на банатския говор. С., 1963.
- Стойков, С. Литературен език и диалекти — В: ИИБЕ, кн. II, С., 1952, с. 129—171.
- Филип, Ф. П. О лексико-семантических группах слов — В: Езиковедски изследвания в чест на акад. Ст. Младенов. С., 1957, с. 523—539.

БЪЛГАРИТЕ В СЕВЕРНОТО ПРИЧЕРНОМОРИЕ
ИЗСЛЕДВАНИЯ И МАТЕРИАЛИ

ТОМ ТРЕТИ

БЕСАРАБСКИТЕ БЪЛГАРИ В БОЛГРАДСКО —
ИСТОРИЧЕСКИ И ЛИНГВИСТИЧНИ БЕЛЕЖКИ

СВЕТЛАНА КУРДОВА

По време на турското робство от България хиляди българи се изселват в други съседни и несъседни, славянски и неславянски страни: Гърция, Сърбия, Румъния, Русия, Австрия...

Едно от местата, където и до днес се е запазило многобройно българско население, е територията на бившия Съветски съюз. Там те живеят в Молдова и Украйна, в Урал и в Приазовието. Има отделни селища също и в Сибир, и в Средна Азия. Само в Молдова и Украйна, най-компактно заселените райони, живеят над петстотин хиляди българи¹, запазили своя език и култура. Именно тук се появява "Нова България" /така я наричат руският изследовател А. Скалковски и българският П. Кисимов/, а историкът Вл. Дякович написва книга за Бесарабия и я нарича "Българска Бесарабия".

Като географско понятие Бесарабия включва земите между реките Прут, Днестър, Дунав и Черно море. Самото име "Бесарабия" се свързва с княз Бесараба, вожда на племето беси. По сведения на Херодот бесите са независим народ, живял в планините Хемус. В грамота от XIV век княз Мирче Бесараба се нарича "господар земи Бесарабской"². Някои изследователи търсят връзка между Бесарабия и "безермени" /бусурмани/; руските историци съобщават за живеещите по тия места по-рано племена *бесарабени* /свързват ги с куманите, в руските летописи — половци, т. е. жители на полето и степите/³.

За преселването на българите в Русия се изтъкват три основни причини: тежкото положение на българите, жестоко потушаваните въстания и руско-турските войни.

Българските преселници се установяват най-вече компактно в Бесарабия и това допринася за съхраняването на народностната им идентичност. За тях през 1918 година Вл. Дякович пише: "...ето вече век и половина живеят с езика, вярата, традициите и носията на своя народ, незасенени с нищо чуждо от съседи — власи и руси"⁴. Същото може да се каже и сега — след почти осем десетилетия — и по тази причина и историята, и езикът, и материалната и духовна култура

на това население представлява благодатна почва за научни изследвания.

Първият учен, заинтересувал се от езика на българските колонии в Русия, е Н. С. Державин⁵. До него за българските колонисти в науката почти нищо не е написано, като се изключат класическите трудове по статистика и въпросите на чуждата колонизация в Новорусия на А. Скалковски⁶ /1850—1853/ и на А. Клаус⁷, а също и статиите на Г. Занетов в българското „Периодично списание“⁸. Те обаче са недостъпни не само за руския, но и за широк кръг читатели.

А. Скалковски нарича Новорусия, Крим и Бесарабия „Россия в меньшем виде“. По негово време българските преселници представят една цялостна общност: „Болгаре представляют собой одно из самых утешительных зрелищ в Отечестве“.

Много исторически сведения съдържат за тях и станалите вече класически книги на възпитаника на Болградската гимназия И. Титоров „Българите в Бесарабия“ /София, 1903/ и на споменатия Вл. Дякович „Българска Бесарабия“ /София, 1918/.

Проучвайки етнографията на българските колонии в Русия, Н. С. Державин дава и описание на най-важните български говори. Той идва в Бесарабия само веднъж и проучва три най-типични според него говора: болградски, чушмелийски и шикирлийски.

Друг голям руски изследовател Самуил Бернщейн след четиридесет години се заема да проучи системно всички говори, в резултат на което се появява първият атлас на българските говори — „Атлас болгарских говоров в СССР“ /Москва, 1958/. В него са картографирани 77 основни говора от 64 български селища.

Важното е, че те не се представят като някакъв „безсистемен конгломерат“, както е според Н. С. Державин, а се характеризират като отделни диалекти със запазена комплексна езикова и в частност — граматическа структура.

Преселническите диалекти „не се различават съществено от диалектите в България“⁹, а запазват най-характерните техни черти. Общо взето, селищата в Крим, Бесарабия и Приазовието са представени от седем типа говори: три мизийски, един балкански, един тракийски, един източнородопски, един западнобългарски¹⁰.

Един от районите в Украйна, в който живее компактно българско население, е Болградският район, един от най-големите по територия и население, с център град Болград. Българите тук са 61,1% от цялото население¹¹.

Този край се намира в южната част на Бесарабия, която представя своеобразен ЪГЪЛ между реките Дунав и Днестър. През XVI век /1569/ татарите я завладяват, давайки ѝ точно това наименование — на татарски Буджак значи ъгъл.

Ще се опитаме да представим българския преселнически процес в Болградско и давайки историческа и лингвистична характеристика на селищата тук, ще

потърсим връзката между езика на първите заселници и съвременните говори в Болградско.

Първите сведения за българите в Бесарабия са от средата на XVII век¹², но до началото на XIX там няма нито едно българско село. Преселниците са оставали в градовете Измаил, Килия, Рени и други. В Прошението на бесарабските българи до Александър I е записано: „Живём рассеяно по всей Бессарабии“¹³.

Първият период на заселването в Болградско съвпада с първото масово преселване на българите в Бесарабия по време на Руско-турската война от 1806—1812 година. Още в началото на войната те се преселват предимно компактно и това допринася за диалектната им устойчивост.

Първата група преселници идва заедно с руската войска основно от Шуменско и основава в Болградско селата Кубей /1/ — 1809* и Чешма-Варунта /2/ — през 1813 година.

Втората група напуска крайните североизточни райони на България. Тя е многобройна и в Бесарабия наричат тези българи т у к а њ ц и /от „тук, тукашен“/. Някои от новите села те образуват на мястото на татарски /1811—1813/: Импуцита /3/, Каракурт /4/, Курчий /5/, Чийшия /6/.

През 1812 г. се основава село Табаки /7/, което до появата на Болград е фактическият административен център на откъснатите преселници. На север от град Измаил по-късно се появява ново туканско село Бановка /8/ — 1821.

Още през 1819 г. Табаки се преименува в Болград, но генерал И. Н. Инзов намира по-подходящо място за град Болград на седем километра на юг. Годината на възникването на „българския“ /9/ град е 1821. Негови първи жители са туканците, които вероятно са от Табаки, чието изконно население също е от най-североизточните райони на България.

Вторият период на заселването на Болградско е свързан с поредната руско-турска война от 1828—1830 г. и съвпада с второто масово преселване в Русия.

Ако през първия период идват основно от Североизточна България, по това време се преселват преимуществено българи от южнобалканските области. Много от тях остават в Болград и на това се дължи появата на сливенската и ямболската махали в него.

Към първата група се отнасят селата: Пандаклия /10/, Хасан-Батыр /11/, Голица /12/. Основани са от Ямболско /10, 11/ и от Варненско /12/ през 1830 година.

Втората група включва две села, където се установяват българи от Балкана и Тракия: Вайсал /13/ и Нови Траян /14/.

* Тези и всички следващи години са уточнени с „Енциклопедия...“¹¹⁴

Третият период на заселването в Болградско настъпва след Кримската война (1853—1856 г.) във връзка с разместването на българите в пределите на самия Буджак.

Според Парижкия мирен договор /1856/ четирийсет български и гагаузки села от Бесарабия се дават на Молдова, заедно с които е и град Болград. След три години, когато правата на преселниците започват да се нарушават, в Болград избухва въстание. Повечето от тях бягат на руска територия и се настаняват точно на границата между Северен и Южен Буджак /там руската администрация през 1861 г. осигурява свободна земя за три нови села¹⁵, от които сега две са към Болградско: Болгарийка /15/ и Калчева /16/.

И така през трите периода на преселението в посочения район се създават общо 15 български села и град Болград. Трябва да се имат предвид още две села в Болградско: Александровка /17/ /1823/ и Димитровка /18/ /1821/, в които сега живеят гагаузи и само по няколко български семейства. В Каракурт живеят съвместно и албанци, и българи; в Кубей и Курчий има махали — българска и гагаузка. Ясно е, че такава етническа ситуация поражда нови лингвистични проблеми: естественият билингвизъм на населението, интерференцията между двата несродни езика и други.

В изброените 17 селища в град Болград се говори на 20 диалекта. Причината за различието е в това, че в село Вайсал са два диалекта /един балкански и един тракийски/, в село Кубей също са два /диалектът на българите тук и диалектът на гагаузите, говорещи български/ /13^a и 13^b; 1^a и 1^b/. Интересното е, че в самия град говорните групи са били четири¹⁶, обаче сега е останала само една.

Говорите в Болградско се отнасят към четири основни типа: североизточен мизийски Ъ-тип, североизточен мизийски О-тип, балкански Ъ-тип и тракийски.

Говорите в Болградско, както и в цялата Бесарабия споделят основните белези на съвременния български език: разпадане на именната падежна система и изразяване на падежните отношения с помощта на предлозите, наличие на задпоставен определителен член, аналитични форми за степените на сравнение на прилагателните и други.

Като цяло диалектите в Болградско се характеризират с:

1. Полупрегласен ятов изговор /б'ал — бѐли/ /изключение е тракийският тип говори, където е [б'ал — б'али] или [бѐл — бѐли]/.

2. Пълен преглас на гласна а в е след палатална съгласна и ж, ч, ш, но пред мека сричка: пол'ана — полѐни, пий'ан — пийѐни и т. н. /в тракийския тип няма преглас а/ /е: жаба — жаби/.

3. Наличие на качествена редуция.

4. Членни форми Ъ-тип са характерни за чийшийските и балканските, а О-тип — за чушмелийските и тракийските диалекти.

/Прилагам таблица с основни езикови маркери на 4-те типа говори в Болградско/.

Североизточните говори тук се очертават ясно. За тях е характерен полу-прегласен ятов изговор и гласна Ъ вместо стб. ж под ударение в глаголното окончание за първо лице единствено число, сегашно време и при съществителните от женски род. Североизточните говори в Болградско са от два типа.

1/ *Мизийски О-тип*. Той се отнася към шуменския. В Бесарабия го наричат чушмелийски по името на най-голямото селище, където се говори. За него е характерна О-членна форма за съществителните от мъжки род, единствено число. Към този тип говори принадлежат говорът на село Чешма-Варуита /2/ /Чушмелий, или съвр. Криничное/ и говорът на българите в Кубей /1^a/ съвр. Червоноармейское/. Те съвпадат с говорния тип на преселниците от първата група от първия период, които идват от Шуменско.

Като специфични белези ще отбележим своеобразното местоимение мѐн'а /мѐн'а/ и кратката форма на винителен падеж, трето лице, единствено число, среден род, лично местоимение ѝ; ударението върху корена на думите от среден род: с'ану, мѐсу, д'ате, сѐрце. Към лексикалните особености могат да се посочат лети дѝш /вали дѝш/, атил /юрган/, ѝбил /кладенец/, зѝри /сутрин/ и други.

2/ *Мизийски Ъ-тип*. Наричат го още чийшийски по името на село Чийший, най-яркият представител на говора. Това е изконен североизточен говор, който в Болградско се свързва с идването на туканците. Този тип е запазен в селата Импуцита /3/, Чийший /6/, Бановка /8/ /те са от втората група на първия преселнически период/ и Калчево /16/ — то е от третия период, когато много от туканците напускат Болград, но запазват говора си/. От лексикалните му особености интерес представляват палѝр /царевича/, бузи, кѝлвѝн /клон/, ирмиѝк /колан/, тербиѝ /юзда/ и други.

Трябва да се отбележи, че чийшийският говор е бил характерен не само за тези села /съвр. Владычень /3/, Огородное /6/, Банновка /8//, но и за всички останали от втората група от първия период: Каракурт, съвр. Жовтневое /4/, Курчий, съвр. Виноградовка /5/, Табаки /7/ и за туканската махала на Болград. Но в /4, 5, 7/ той се асимилира от южнобалканските. Причината е, че в Болград след 1830 г. се налага сливеният говор. Тъй като градът играе важна роля в икономическия и културния живот на района, постепенно чийшийският говор се ограничава не само в Болградско, но и в близките до него села. Това става и под влияние на вътрешнодиалектна интерференция в околните до Болград села. И сега се говори за особена — болградска — група в третия тип говори.

3/ *Балкански говори*. /Принадлежат към подбалканския тип/. Освен горепосочените села /4, 5, 7/ към тая група /ще я наречем А-подтип/ се отнасят говорите на село Болгарийка, съвр. Зализничное /15/; на гагаузите, говорещи български, в Кубей, съвр. Червоноармейское /1^b/; балканският говор на село

	Чушмелийски		Чийшійски тип		Балкански тип		Тракийски тип
	североизточни говори		А-подтип		Б-подтип		
1 Ятов преглас	мл'аку - млечен		мл'аку - млечен, но:		мл'аку - млечен, но:		мл'аку - мл'ачен
2 Преглас а // е	но: дв'а, н'ашту		дв'а, н'ашту		дв'а, н'ашту		или мл'еку-мл'ечин
3 Артикъл при същ. от м. род	жаба - ж'аби		жаба - ж'аби		жаба - ж'аби		жаба - ж'аби
4 Начална група [хв] и [вл]	нусо, сто̀лу		нусъ, сто̀лъ		нусъ, сто̀лъ		нусо, сто̀лу
5 Съгласна х	л'азам, в'ърлям		фл'ава, ф'ърлям		ф'ърл'ам, фл'аза; в /10, 11 - ул'аза/		хв'ърл'ам, фл'аза
6 Група [дн]	л'ап, хора		л'ап, хора		хл'ап, хора		хл'ап и л'ап; хора
7 Същ. от женски род	б'ава		б'ава, баја		б'аха и б'аа		б'аха и б'аа
8 Рефлекс на ж в глаголно	куп'уу, суу		купих; суф		куп'ах, сүх		купих; сүх
9 Футурна частица	п'анна, г'адна		п'адна, г'адна		п'адна, г'адна		п'адна, г'адна
10 Показателно местоимение	глав'а, рак'а		гльв'а, р'ак'а		глав'а, р'ак'а		глав'а, рака
11 Название на "прозорец"	чет'а, пер'а		чит'а, пир'а		чит'а, пир'а		чит'а, пир'а
12 " - "	ше, ш'а		ж'а, ж'е, ж'а, ж		ша, ше, ш'а /ж'а		ш'а /в Вайсал/; ж'а
13 " - "	тоз, т'ас, т'ази		тоо, таа, те		тос, т'ас, тес		/в Нови Траян/
14 " - "	прозорц		п'енджур		п'енджур		тоо и тос
15 " - "	аист		шт'аркел		шт'аркел		ц'якло
16 " - "	мамүл', мамүл'а		папур		папур, папш'ой		л'улек
17 " - "	сарми		сърми; г'ушки		сарми		папш'ой; мамүл'а
18 Наличие на синтактичен	сини и суф'ри		суф'р'а		суф'ра		г'ушки; сърми
соленизм	йагоди		черниць		барабонка		синийа; /13 - суфра/
19 " - "	г'ага		к'ълв'ун		г'ага		д'удала, черниць
20 " - "	г'ага		к'ълв'ун		г'ага		к'ъл'фа
21 " - "	г'ага		к'ълв'ун		г'ага		
22 " - "	г'ага		к'ълв'ун		г'ага		
23 " - "	г'ага		к'ълв'ун		г'ага		
24 " - "	г'ага		к'ълв'ун		г'ага		
25 " - "	г'ага		к'ълв'ун		г'ага		
26 " - "	г'ага		к'ълв'ун		г'ага		
27 " - "	г'ага		к'ълв'ун		г'ага		
28 " - "	г'ага		к'ълв'ун		г'ага		
29 " - "	г'ага		к'ълв'ун		г'ага		
30 " - "	г'ага		к'ълв'ун		г'ага		
31 " - "	г'ага		к'ълв'ун		г'ага		
32 " - "	г'ага		к'ълв'ун		г'ага		
33 " - "	г'ага		к'ълв'ун		г'ага		
34 " - "	г'ага		к'ълв'ун		г'ага		
35 " - "	г'ага		к'ълв'ун		г'ага		
36 " - "	г'ага		к'ълв'ун		г'ага		
37 " - "	г'ага		к'ълв'ун		г'ага		
38 " - "	г'ага		к'ълв'ун		г'ага		
39 " - "	г'ага		к'ълв'ун		г'ага		
40 " - "	г'ага		к'ълв'ун		г'ага		
41 " - "	г'ага		к'ълв'ун		г'ага		
42 " - "	г'ага		к'ълв'ун		г'ага		
43 " - "	г'ага		к'ълв'ун		г'ага		
44 " - "	г'ага		к'ълв'ун		г'ага		
45 " - "	г'ага		к'ълв'ун		г'ага		
46 " - "	г'ага		к'ълв'ун		г'ага		
47 " - "	г'ага		к'ълв'ун		г'ага		
48 " - "	г'ага		к'ълв'ун		г'ага		
49 " - "	г'ага		к'ълв'ун		г'ага		
50 " - "	г'ага		к'ълв'ун		г'ага		
51 " - "	г'ага		к'ълв'ун		г'ага		
52 " - "	г'ага		к'ълв'ун		г'ага		
53 " - "	г'ага		к'ълв'ун		г'ага		
54 " - "	г'ага		к'ълв'ун		г'ага		
55 " - "	г'ага		к'ълв'ун		г'ага		
56 " - "	г'ага		к'ълв'ун		г'ага		
57 " - "	г'ага		к'ълв'ун		г'ага		
58 " - "	г'ага		к'ълв'ун		г'ага		
59 " - "	г'ага		к'ълв'ун		г'ага		
60 " - "	г'ага		к'ълв'ун		г'ага		
61 " - "	г'ага		к'ълв'ун		г'ага		
62 " - "	г'ага		к'ълв'ун		г'ага		
63 " - "	г'ага		к'ълв'ун		г'ага		
64 " - "	г'ага		к'ълв'ун		г'ага		
65 " - "	г'ага		к'ълв'ун		г'ага		
66 " - "	г'ага		к'ълв'ун		г'ага		
67 " - "	г'ага		к'ълв'ун		г'ага		
68 " - "	г'ага		к'ълв'ун		г'ага		
69 " - "	г'ага		к'ълв'ун		г'ага		
70 " - "	г'ага		к'ълв'ун		г'ага		
71 " - "	г'ага		к'ълв'ун		г'ага		
72 " - "	г'ага		к'ълв'ун		г'ага		
73 " - "	г'ага		к'ълв'ун		г'ага		
74 " - "	г'ага		к'ълв'ун		г'ага		
75 " - "	г'ага		к'ълв'ун		г'ага		
76 " - "	г'ага		к'ълв'ун		г'ага		
77 " - "	г'ага		к'ълв'ун		г'ага		
78 " - "	г'ага		к'ълв'ун		г'ага		
79 " - "	г'ага		к'ълв'ун		г'ага		
80 " - "	г'ага		к'ълв'ун		г'ага		
81 " - "	г'ага		к'ълв'ун		г'ага		
82 " - "	г'ага		к'ълв'ун		г'ага		
83 " - "	г'ага		к'ълв'ун		г'ага		
84 " - "	г'ага		к'ълв'ун		г'ага		
85 " - "	г'ага		к'ълв'ун		г'ага		
86 " - "	г'ага		к'ълв'ун		г'ага		
87 " - "	г'ага		к'ълв'ун		г'ага		
88 " - "	г'ага		к'ълв'ун		г'ага		
89 " - "	г'ага		к'ълв'ун		г'ага		
90 " - "	г'ага		к'ълв'ун		г'ага		
91 " - "	г'ага		к'ълв'ун		г'ага		
92 " - "	г'ага		к'ълв'ун		г'ага		
93 " - "	г'ага		к'ълв'ун		г'ага		
94 " - "	г'ага		к'ълв'ун		г'ага		
95 " - "	г'ага		к'ълв'ун		г'ага		
96 " - "	г'ага		к'ълв'ун		г'ага		
97 " - "	г'ага		к'ълв'ун		г'ага		
98 " - "	г'ага		к'ълв'ун		г'ага		
99 " - "	г'ага		к'ълв'ун		г'ага		
100 " - "	г'ага		к'ълв'ун		г'ага		
101 " - "	г'ага		к'ълв'ун		г'ага		
102 " - "	г'ага		к'ълв'ун		г'ага		
103 " - "	г'ага		к'ълв'ун		г'ага		
104 " - "	г'ага		к'ълв'ун		г'ага		
105 " - "	г'ага		к'ълв'ун		г'ага		
106 " - "	г'ага		к'ълв'ун		г'ага		
107 " - "	г'ага		к'ълв'ун		г'ага		
108 " - "	г'ага		к'ълв'ун		г'ага		
109 " - "	г'ага		к'ълв'ун		г'ага		
110 " - "	г'ага		к'ълв'ун		г'ага		
111 " - "	г'ага		к'ълв'ун		г'ага		
112 " - "	г'ага		к'ълв'ун		г'ага		
113 " - "	г'ага		к'ълв'ун		г'ага		
114 " - "	г'ага		к'ълв'ун		г'ага		
115 " - "	г'ага		к'ълв'ун		г'ага		
116 " - "	г'ага		к'ълв'ун		г'ага		
117 " - "	г'ага		к'ълв'ун		г'ага		
118 " - "	г'ага		к'ълв'ун		г'ага		
119 " - "	г'ага		к'ълв'ун		г'ага		
120 " - "	г'ага		к'ълв'ун		г'ага		
121 " - "	г'ага		к'ълв'ун		г'ага		
122 " - "	г'ага		к'ълв'ун		г'ага		
123 " - "	г'ага		к'ълв'ун		г'ага		
124 " - "	г'ага		к'ълв'ун		г'ага		
125 " - "	г'ага		к'ълв'ун		г'ага		
126 " - "	г'ага		к'ълв'ун		г'ага		
127 " - "	г'ага		к'ълв'ун		г'ага		
128 " - "	г'ага		к'ълв'ун		г'ага		
129 " - "	г'ага		к'ълв'ун		г'ага		
130 " - "	г'ага		к'ълв'ун		г'ага		
131 " - "	г'ага		к'ълв'ун		г'ага		
132 " - "	г'ага		к'ълв'ун		г'ага		
133 " - "	г'ага		к'ълв'ун		г'ага		
134 " - "	г'ага		к'ълв'ун		г'ага		
135 " - "	г'ага		к'ълв'ун		г'ага		
136 " - "	г'ага		к'ълв'ун		г'ага		
137 " - "	г'ага		к'ълв'ун		г'ага		
138 " - "	г'ага		к'ълв'ун		г'ага		
139 " - "	г'ага		к'ълв'ун		г'ага		
140 " - "	г'ага		к'ълв'ун		г'ага		
141 " - "	г'ага		к'ълв'ун		г'ага		
142 " - "	г'ага		к'ълв'ун		г'ага		
143 " - "	г'ага		к'ълв'ун		г'ага		
144 " - "	г'ага		к'ълв'ун		г'ага		
145 " - "	г'ага		к'ълв'ун		г'ага		
146 " - "	г'ага		к'ълв'ун		г'ага		
147 " - "	г'ага		к'ълв'ун		г'ага		
148 " - "	г'ага		к'ълв'ун		г'ага		
149 " - "	г'ага		к'ълв'ун		г'ага		
150 " - "	г'ага		к'ълв'ун		г'ага		
151 " - "	г'ага		к'ълв'ун		г'ага		
152 " - "	г'ага		к'ълв'ун		г'ага		
153 " - "	г'ага		к'ълв'ун		г'ага		
154 " - "	г'ага		к'ълв'ун		г'ага		
155 " - "	г'ага		к'ълв'ун		г'ага		
156 " - "	г'ага		к'ълв'ун		г'ага		
157 " - "	г'ага		к'ълв'ун		г'ага		
158 " - "	г'ага		к'ълв'ун		г'ага		
159 " - "	г'ага		к'ълв'ун		г'ага		
160 " - "	г'ага		к'ълв'ун		г'ага		
161 " - "	г'ага		к'ълв'ун		г'ага		
162 " - "	г'ага		к'ълв'ун		г'ага		
163 " - "	г'ага		к'ълв'ун		г'ага		
164 " - "	г'ага		к'ълв'ун		г'ага		
165 " - "	г'ага		к'ълв'ун		г'ага		
166 " - "	г'ага		к'ълв'ун		г'ага		
167 " - "	г'ага		к'ълв'ун		г'ага		
168 " - "	г'ага		к'ълв'ун		г'ага		
169 " - "	г'ага		к'ълв'ун		г'ага		
170 " - "	г'ага		к'ълв'ун		г'ага		
171 " - "	г'ага		к'ълв'ун		г'ага		
172 " - "	г'ага		к'ълв'ун		г'ага		
173 " - "	г'ага		к'ълв'ун		г'ага		
174 " - "	г'ага		к'ълв'ун		г'ага		
175 " - "	г'ага		к'ълв'ун		г'ага		
176 " - "	г'ага		к'ълв'ун		г'ага		
177 " - "	г'ага		к'ълв'ун		г'ага		
178 " - "	г'ага		к'ълв'ун		г'ага		
179 " - "	г'ага		к'ълв'ун		г'ага		
180 " - "	г'ага		к'ълв'ун		г'ага		
181 " - "	г'ага		к'ълв'ун		г'ага		
182 " - "	г'ага		к'ълв'ун		г'ага		
183 " - "	г'ага		к'ълв'ун		г'ага		
184 " - "	г'ага		к'ълв'ун		г'ага		
185 " - "	г'ага		к'ълв'ун		г'ага		
186 " - "	г'ага		к'ълв'ун		г'ага		
187 " - "	г'ага		к'ълв'ун		г'ага		
188 " - "	г'ага		к'ълв'ун		г'ага		
189 " - "	г'ага		к'ълв'ун		г'ага		
190 " - "	г'ага		к'ълв'ун		г'ага		
191 " - "	г'ага		к'ълв'ун		г'ага		
192 " - "	г'ага		к'ълв'ун		г'ага		
193 " - "	г'ага		к'ълв'ун		г'ага		
194 " - "	г'ага		к'ълв'ун		г'ага		
195 " - "	г'ага		к'ълв'ун		г'ага		
196 " - "	г'ага		к'ълв'ун		г'ага		
197 " - "	г'ага		к'ълв'ун		г'ага		
198 " - "	г'ага		к'ълв'ун		г'ага		
199 " - "	г'ага		к'ълв'ун		г'ага		
200 " - "	г'ага		к'ълв'ун		г'ага		
201 " - "	г'ага		к'ълв'ун		г'ага		
202 " - "	г'ага		к'ълв'ун		г'ага		
203 " - "	г'ага		к'ълв'ун		г'ага		
204 " - "	г'ага		к'ълв'ун		г'ага		
205 " - "	г'ага		к'ълв'ун		г'ага		
206 " - "	г'ага		к'ълв'ун		г'ага		
207 " - "	г'ага		к'ълв'ун		г'ага		
208 " - "	г'ага		к'ълв'ун		г'ага		
209 " - "	г'ага		к'ълв'ун		г'ага		
210 " - "	г'ага		к'ълв'ун		г'ага		
211 " - "	г'ага		к'ълв'ун		г'ага		
212 " - "	г'ага		к'ълв'ун		г'ага		
213 " - "	г'ага		к'ълв'ун		г'ага		</